

Kartlegging av arts mangfold med fokus på vedsopp i ravineskog ved Bønsdalen i Eidsvoll kommune

Tom H. Hofton

Kartlegging av arts mangfold med fokus på vedsopp i ravineskog ved Bønsdalen i Eidsvoll kommune

Forfattere: Tom H. Hofton

Publisert: 30.5.2024

Antall sider: 12 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Multiconsult (ved Kjersti Wike Kronvall)

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Hofton, T. H. 2024. Kartlegging av arts mangfold med fokus på vedsopp i ravineskog ved Bønsdalen i Eidsvoll kommune. Biofokus-rapport 2024-82. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Eldre flomskog i nedre del av området / Frodig skog i midtre del av området / Nederste del av området sett fra veikrysset Nyvegen-Bønsdalen / Strutsevingfelt / Sumpskog øverst i området.
Fotos: Tom H. Hofton

Biofokus rapport 2024-82

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-392-3

Gaustadalléen 21

NO-0349 OSLO

Org.nr: 982 132 924

post@biofokus.no

www.biofokus.no

Forord

På oppdrag for Multiconsult (ved Kjersti Wike Kronvall) har Biofokus (ved Tom H. Hofton) utført kartlegging av artsmangfold med vekt på vedsopp, og med fokus på rødlistearter og andre forvaltningsrelevante arter, i et ravineskogsområde ved Bønsdalen i Eidsvoll kommune, Akershus. Formålet har vært å framskaffe et bedre kunnskapsgrunnlag om naturmangfold og naturkvaliteter i området.

Feltarbeidet ble utført 22.5.2024.

Fotografier i rapporten er tatt av forfatter.

Takk til Multiconsult for oppdraget, og til Kjersti Wike Kronvall og Ragnhild Heimstad for informasjon og kontakt ifbm. feltarbeidet.

Oslo/Eggedal, 30.5.2024

Tom H. Hofton

Sammendrag

På oppdrag for Multiconsult (ved Kjersti Wike Kronvall) har Biofokus (ved Tom H. Hofton) utført kartlegging av arts mangfold med vekt på vedsopp, og med fokus på rødlistearter og andre forvaltningsrelevante arter, i et ravineskogsområde ved Nyvegen i Bønsdalen i Eidsvoll kommune, Akershus. Formålet har vært å framskaffe et bedre kunnskapsgrunnlag om natur mangfold og naturkvaliteter i området.

Feltarbeidet ble utført 22.5.2024. Feltarbeidsforholdene var gode (klart oppholdsvær). Tidspunktet på året er imidlertid ikke spesielt gunstig mht. påvisning av forekommende arter av vedsopp, da mange arter i hovedsak fruktifiserer på høsten. Også karplantefloraen var kommet noe kort for å kunne dokumenteres skikkelig. Dette anses imidlertid ikke å ha hatt avgjørende utslag for påvist arts mangfold av forvaltningsrelevante (inkl. rødlistede) arter, da forekomst en del slike ville blitt påvist i kartleggingen om slike arter hadde vært tilstede i området i markert grad.

Kunnskapsgrunnlaget for vurdering av områdets betydning for forvaltningsrelevante arter (i første rekke vedsopp, som var hovedfokus for kartleggingen), anses derfor som ganske godt.

Undersøkellesområdet var på forhånd kartlagt for naturtypelokaliteter ihht. Miljødirektoratets instruks for utvalgskartlegging av naturtyper (utført av Ragnhild Heimstad). Basert på dette, ble kartleggingen 22.5.2024 fokusert på tre nærmere avgrensede naturtypelokaliteter (Naturbase-lokaliteter Nyvegen 1 (NINFP2310134477) (rik gråorsumpskog), Nyvegen 2 (NINFP2310133492) (flomskogsmark), Nyvegen 3 (NINFP2310133492) (flomskogsmark) (Miljødirektoratet 2024)).

De to flomskogsmark-lokalitetene består av middelaldrende til relativt gammel gråordominert flomskog med frodig høgstaude-, flommarks- og bekkekant-vegetasjon. Gråor er vanligste treslag, i tillegg inngår noe hegg og spisslønn, en og annen kraftig gran, og enkelte andre lauvtrær i beskjeden grad. Skogen i den nedre naturtypelokaliteten er relativt gammel. Her står en hel del grov og gammel gråor og tilsvarende stående og liggende dødved av gråor (også i godt nedbrutte stadier), og det inngår også dødved av andre lauvtrær og sparsomt av gran. En god del læger ligger også i selve bekkeløpet. Midtre og øvre del av ravinedalen har noe yngre skog, med gjennomgående mindre dimensjoner og mindre mengde dødved (og godt nedbrutt dødved mangler i stor grad).

Sumpskogslokaliteten øverst (på nordsiden av Nyvegen) har relativt ung til middelaldrende rik sumpskog med *Salix spp.*, bjørk, gråor og litt hegg. Trærne er mest middelaldrende til relativt unge, med unntak av noen eldre og halvgrove bjørketrær. Dette området har trolig vært åpen fukteng/våteng tidligere, men er i dag i gradvis gjengroing til sumpskog.

På fastmark i ravineskråningen ovenfor/sør for flommarkskogen står tilnærmet ren lågurtgranskog, med temmelig grove og høyreiste (men ikke spesielt gamle) trær og noe dødved (inkl. enkelte grove læger). Dette er utenfor undersøkelsesområdet, og ble ikke nærmere undersøkt.

Karplantefloraen er frodig, med vanlige arter for de aktuelle naturtypene. Påvist ble bl.a. skogburkne, strutseving, maigull, springfrø, skogstjerneblom, bekkekarse, myrmaure, bekkeblom, brennesle, enghumleblom, villrips. Det ble ikke påvist rødlistede eller andre forvaltningsrelevante eller sjeldne karplanter. Et visst forbehold må tas for tidspunktet for kartleggingen, floraen i de våteste partiene langs bekkedraget var kommet relativt kort og var derfor vanskelig å dokumentere skikkelig.

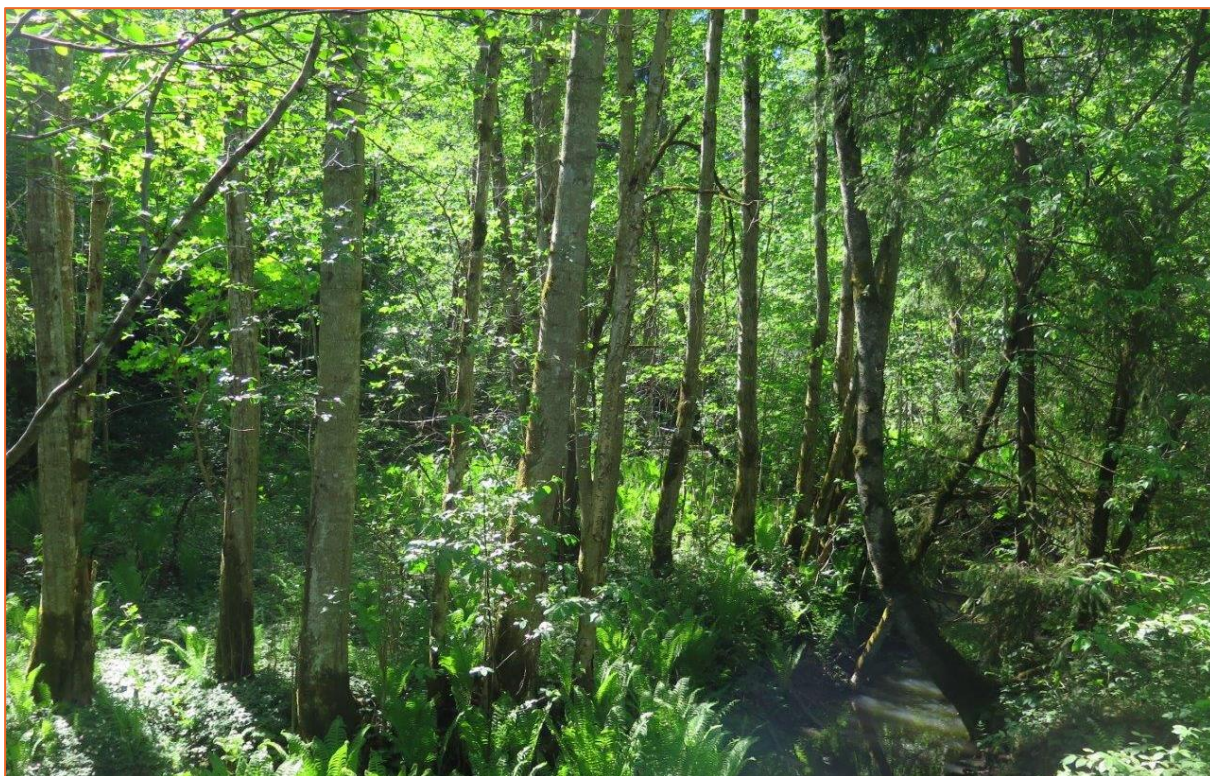
Vedsoppfangaen ble målrettet undersøkt på stående og liggende dødved av ulike treslag, og en del mer eller mindre vanlige arter ble påvist på dødved av både lauvtrær (særlig gråor) og gran. Påvist ble bl.a. rekkekjuke (*Antrodia serialis*), nettkjuke (*Ceriporia reticulata*), knuskkjuke (*Fomes fomentarius*), rødbrandkjuke (*Fomitopsis pinicola*), piggmusling (*Irpex lacteus*), isabellamykkjuke (*Trechispora hymenocystis*), sølvglanssopp (*Chondrostereum purpureum*), blekrosa barksopp (*Corticium roseum*), kanyleknorteskinn (*Hyphodontia arguta*), hvit rynkesopp (*Plicatura nivea*), skorpelærsopp (*Stereum*

rugosum), glisneknorteskinn (*Xylodon asperus*). Sumpskogen øverst har færre arter (pga. beskjedne mengder substrat), her ble påvist bl.a. ildkjuke (*Phellinus alni*), seljekjuka (*Phellinus conchatus*), putekjuka (*Phellinus punctatus*).

Vedsoppfangaen samlet framstår som relativt ordinær, og det ble ikke påvist verken rødlistearter eller andre forvaltningsrelevante eller sjeldne arter. Et visst forbehold må tas for tidspunktet for kartleggingen som ikke er optimal mht. sopp, siden mange arter i hovedsak fruktifiserer på høsten. Dette endrer likevel ikke hovedkonklusjonen; området framstår ikke som spesielt viktig eller artsrikt mht. vedsopp.

Lavfloraen ble også noe undersøkt, men framstår som relativt fattig, med bare mer eller mindre vanlige arter påvist. Mosefloraen er lite undersøkt, men et utvalg arter knyttet til dødved og stående trær ble ettersøkt (eksempelvis arter som grønnsko og pelsblæremose, som kan forekomme i slike skogtyper), men ingen forvaltningsrelevante arter ble påvist.

Samlet sett framstår det undersøkte området som et velutviklet ravineskogsområde, med typiske utforminger av skogsamfunn og vegetasjon for slik natur, og i nedre del også med relativt gammel skog. Som del av et stort ravinelandskap med samlet store naturkvaliteter (hele Vorm-Andelva-systemet bør betraktes som et samlet økosystem mht. økologisk funksjonalitet) har undersøkelsesområdet visse naturkvaliteter. Det innehar imidlertid ikke verken skogtyper eller gammelskogstilstand som framstår som spesielt verdifullt mer isolert sett, og synes heller ikke å huse et spesielt/sjeldent artsmangfold (ingen rødlistede eller på andre måter forvaltningsrelevante eller sjeldne arter er påvist).

Figur 1. Frodig gråor-flomskog i midtre del av området.

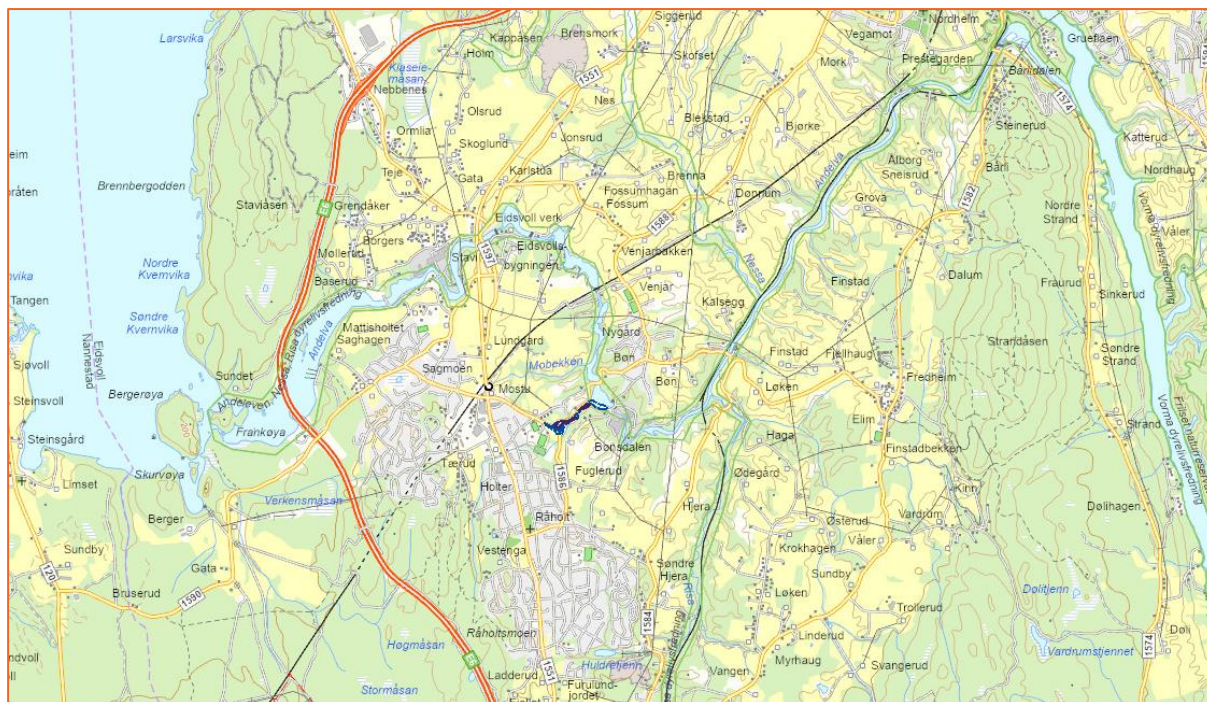
Innhold

1	Innledning	7
1.1	Bakgrunn	7
1.2	Kunnskapsgrunnlag og tidligere undersøkelser	8
1.3	Prosjekt og formål	8
1.4	Gjennomføring	8
1.5	Dokumentasjon	8
2	Resultater.....	9
2.1	Områdebeskrivelse	9
2.2	Artsmangfold	9
2.3	Naturkvaliteter i området	11
3	Referanser	12

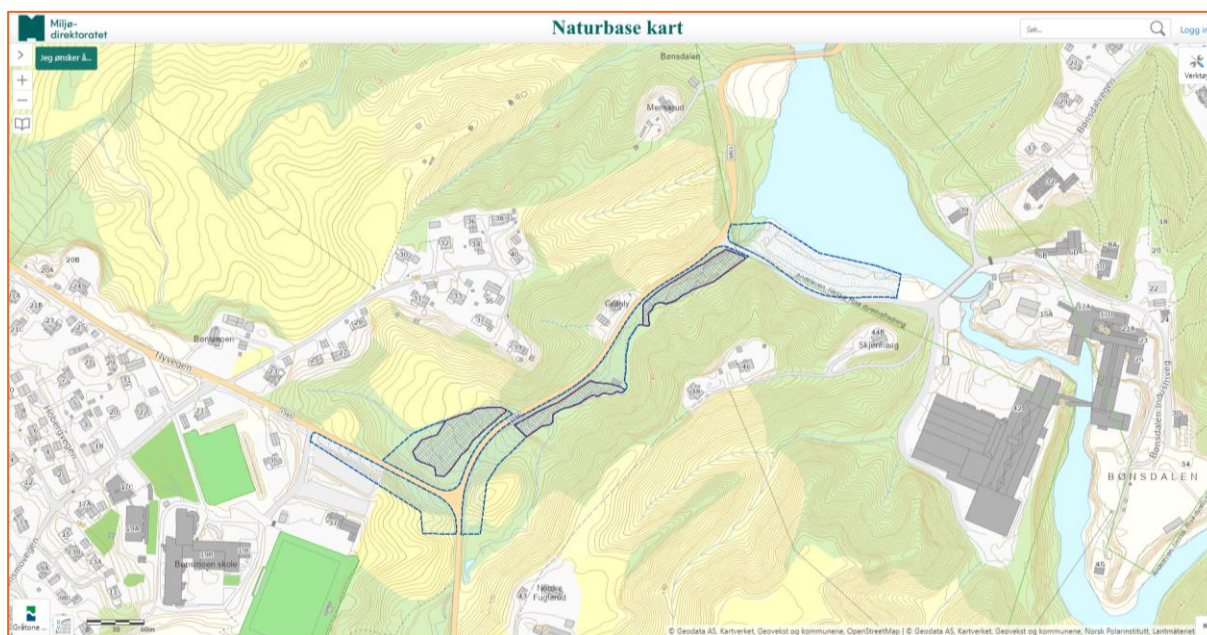
1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Det aktuelle området ligger på sørvestsiden av Andelva, ved Bønsdalen, litt sørøst for Eidsvoll Verk i Eidsvoll kommune (fig. 2). Multiconsult (ved Ragnhild Heimstad) har tidligere utført naturtypekartlegging i det aktuelle området. Bl.a. fordi det på daværende kartleggingstidspunkt var svært høy vannføring og mye av flomskogen derfor var vanskelig tilgjengelig, var et ønskelig med supplerende undersøkelser fokusert på artsmangfold. Fig. 3. viser undersøkelsesområdet, med tre avgrensede naturtypelokaliteter.

Figur 2. Undersøkelsesområdet (blått), beliggende ved Andelva sørøst for Eidsvoll Verk.

Figur 3. Undersøkelsesområdet (stiplet), med tre naturtypelokaliteter. (kartutsnitt hentet fra Naturbase 30.5.2024).

1.2 Kunnskapsgrunnlag og tidligere undersøkelser

Denne delen av ravinelandskapet langs Vorma-Andelva synes å være lite naturfaglig undersøkt tidligere. På Artskart (30.5.2024) foreligger funn av fremmedarten hagelupin (SE) langs Nyvegen (Therese Hagland og Camilla Bakken Aas 2014), et antall vanlige vanninsekter (Multiconsult 27.6.2023) (grovt koordinatfestet, usikkert om innenfor undersøkelsesområdet), og bekkeblom (3.6.2021, GBIF-node utenfor Norge). Området ble naturtypekartlagt ihht. Miljødirektoratets instruks for utvalgskartlegging av naturtyper av Ragnhild Heimstad (Multiconsult) 24.8. og 29.8.2023, og tre naturtypelokaliteter ble da avgrenset: Nyvegen 1 (NINFP2310134477) (rik gråorsumpskog) (fakta-ark på Naturbase: <https://nin-faktaark.miljodirektoratet.no/naturtyper/?id=NINFP2310134477>), Nyvegen 2 (NINFP2310133492) (flomskogsmark) (fakta-ark på Naturbase: <https://nin-faktaark.miljodirektoratet.no/naturtyper/?id=NINFP2310133492>), Nyvegen 3 (NINFP2310133492) (flomskogsmark) (fakta-ark på Naturbase: <https://nin-faktaark.miljodirektoratet.no/naturtyper/?id=NINFP2310134500>) (Miljødirektoratet 2024). Det vises til fakta-arkene på Naturbase for områdebeskrivelse av lokalitetene.

Kunnskapsgrunnlaget for rapporten består av opplysninger i nevnte referanser, rapporterte observasjoner i Artskart (30.5.2024), og feltarbeidet som ble utført i området 22.5.2024.

1.3 Prosjekt og formål

Formålet med prosjektet er å framskaffe et bedre kunnskapsgrunnlag om naturmangfold og naturkvaliteter i undersøkelsesområdet.

1.4 Gjennomføring

Feltarbeidet ble utført 22.5.2024. Forholdene var gode, med varmt, klart vær. Nesten hele arealet innenfor avgrenset undersøkelsesområde (de tre naturtypelokalitetene samt omkringliggende areal) ble undersøkt. Unntaket var arealet lengst vest (vest for Nyvegen), som ble vurdert på avstand og ikke ansett som interessant for nærmere artskartlegging.

Fokus ble lagt på vedsopp, lav og moser på dødved og stående trær, målrettet mot forvaltningsrelevante arter (rødlistearter og signalarter (jf. Nitare 2019)) og arter som på andre måter anses interessante.

Tidspunkt på året og værforhold var gunstig for lav og moser, mens karplantefloraen var kommet noe kort til å kunne kartlegges skikkelig (særlig i de våteste partiene). For vedsopp er tidspunktet på året ikke spesielt gunstig, da mange arter i hovedsak fruktifiserer på høsten.

1.5 Dokumentasjon

Dokumentasjonen fra prosjektet består av foreliggende rapport, feltnotater, digitale fotografier (av landskap, lokaliteter, habitater og arter), og artsfunn (ubelagte observasjoner og fysiske kollektorer). Et utvalg fotografier er gjengitt i rapporten.

Funn av interessante arter (rødlistearter, signalarter, sjeldne arter, taksonomisk problematiske arter/taxa, etc.) er koordinatfestet med GPS i felt (presisjon 5-15 meter), og publisert på Artskart via Biofokus' GBIF-node. For arter som ble samlet med belegg vil disse bli oversendt og deponert ved Naturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo.

2 Resultater

2.1 Områdebeskrivelse

De to flomskogsmark-lokalitetene består av middelaldrende til relativt gammel gråordominert flomskog med frodig høgstaude-, flommarks- og bekkekant-vegetasjon. Gråor er vanligste treslag, i tillegg inngår noe hegg og spisslønn, en og annen kraftig gran, og enkelte andre lauvtrær i beskjeden grad. Skogen i den nedre naturtypelokaliteten er relativt gammel. Her står en hel del grov og gammel gråor og tilsvarende stående og liggende dødved av gråor (også i godt nedbrutte stadier), og det inngår også dødved av andre lauvtrær og sparsomt av gran. En god del læger ligger også i selve bekkeløpet. Midtre og øvre del av ravinedalen har noe yngre skog, med gjennomgående mindre dimensjoner og mindre mengde dødved (og godt nedbrutt dødved mangler i stor grad).

Sumpskogskolaliteten øverst (på nordsiden av Nyvegen) har relativt ung til middelaldrende rik sumpskog med *Salix spp.*, bjørk, gråor og litt hegg. Trærne er mest middelaldrende til relativt unge, med unntak av noen eldre og halvgrove bjørketrær. Dette området har trolig vært åpen fukteng/våteng tidligere, men er i dag i gradvis gjengroing til sumpskog.

På fastmark i ravineskråningen ovenfor/sør for flommarkskogen står tilnærmet ren lågurtgranskog, med temmelig grove og høyreiste (men ikke spesielt gamle) trær og noe dødved (inkl. enkelte grove læger). Dette er utenfor undersøkelsesområdet, og ble ikke nærmere undersøkt.

2.2 Artsmangfold

Karplantefloraen er frodig, med vanlige arter for de aktuelle naturtypene. Påvist ble bl.a. skogburkne, strutseving, maigull, springfrø, skogstjerneblom, bekkekarse, myrmaure, bekkeblom, brennesle, enghumleblom, villrips. Det ble ikke påvist rødlistede eller andre forvaltningsrelevante eller sjeldne karplanter. Et visst forbehold må tas for tidspunktet for kartleggingen, floraen i de våteste partiene langs bekkedraget var kommet relativt kort og var derfor vanskelig å dokumentere skikkelig.

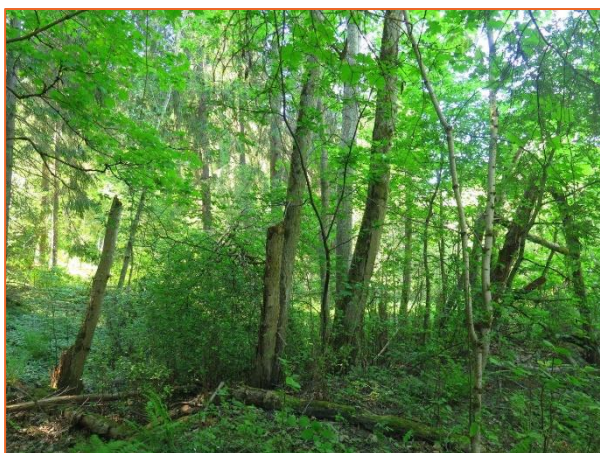
Vedsoppfungaen ble målrettet undersøkt på stående og liggende dødved av ulike treslag, og en del mer eller mindre vanlige arter ble påvist på dødved av både lauvtrær (særlig gråor) og gran. Påvist ble bl.a. rekkekjuke (*Antrodia serialis*), nettkjuke (*Ceriporia reticulata*), knuskkjuke (*Fomes fomentarius*), rødrandkjuke (*Fomitopsis pinicola*), piggmusling (*Irpex lacteus*), isabellamykkjuke (*Trechispora hymenocystis*), sølvglanssopp (*Chondrostereum purpureum*), blekrosa barksopp (*Corticium roseum*), kanyleknorteskinn (*Hyphodontia arguta*), hvit rynkesopp (*Plicatura nivea*), skorpelærsopp (*Stereum rugosum*), glisneknorteskinn (*Xylodon asperus*). Sumpskogen øverst har færre arter (pga. beskjedne mengder substrat), her ble påvist bl.a. ildkjuke (*Phellinus alni*), seljekjuke (*Phellinus conchatus*), putekjuke (*Phellinus punctatus*).

Vedsoppfungaen samlet framstår som relativt ordinær, og det ble ikke påvist verken rødlistearter eller andre forvaltningsrelevante eller sjeldne arter. Et visst forbehold må tas for tidspunktet for kartleggingen som ikke er optimal mht. sopp, siden mange arter i hovedsak fruktifiserer på høsten. Dette endrer likevel ikke hovedkonklusjonen; området framstår ikke som spesielt viktig eller artsrikt mht. vedsopp.

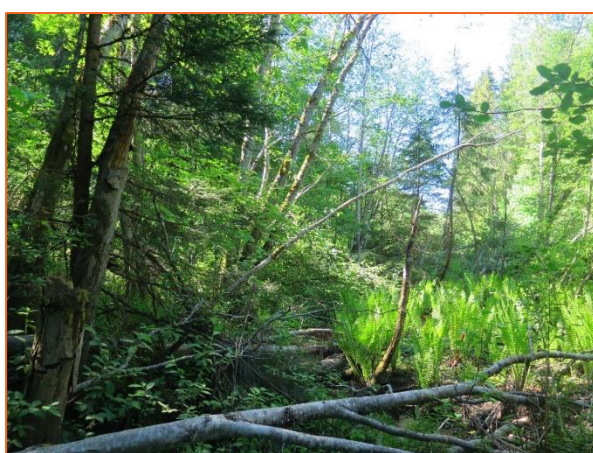
Lavfloraen ble også noe undersøkt, men framstår som relativt fattig, med bare mer eller mindre vanlige arter påvist. Mosefloraen er lite undersøkt, men et utvalg arter knyttet til dødved og stående trær ble ettersøkt (eksempelvis arter som grønnsko og pelsblæremose, som kan forekomme i slike skogtyper), men ingen forvaltningsrelevante arter ble påvist.

Figur 4. Nederste del av undersøkelsesområdet (skogen til venstre i bildet), i veikrysset Nyvegen/Bønsdalvegen.

Figur 5 (v). Relativt gammel gråor-flomskog nederst i området.

Figur 6 (h). Frodig flomskog i midtre del av området.

Figur 7 (v). Frodig gråor-flomskog i midtre del av området.

Figur 8 (h). Strutseving-felt i midtre del av området, etablert på et åpent felt ved en gammel bygning.

Figur 9. Rik sumpskog (gjengroende skog på tidligere trolig åpen fukteng/våteng) øverst i området.

2.3 Naturkvaliteter i området

Samlet sett framstår det undersøkte området som et velutviklet ravineskogsområde, med typiske utforminger av skogsamfunn og vegetasjon for slik natur, og i nedre del også med relativt gammel skog. Som del av et stort ravinelandskap med samlet store naturkvaliteter (hele Vorma-Andelva-systemet bør betraktes som et samlet økosystem mht. økologisk funksjonalitet) har undersøkelsesområdet visse naturkvaliteter. Det innehar imidlertid ikke verken skogtyper eller gammelskogstilstand som framstår som spesielt verdifullt mer isolert sett, og synes heller ikke å huse et spesielt/sjeldent artsmangfold (ingen rødlistede eller på andre måter forvaltningsrelevante eller sjeldne arter er påvist).

3 Referanser

Artskart 2024. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <https://artskart.artsdatabanken.no/>

Miljødirektoratet 2024. Naturbase, 30.5.2024.

Nitare, J. 2019. Skyddsvärd skog. Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen, Sverige.

Biofokus

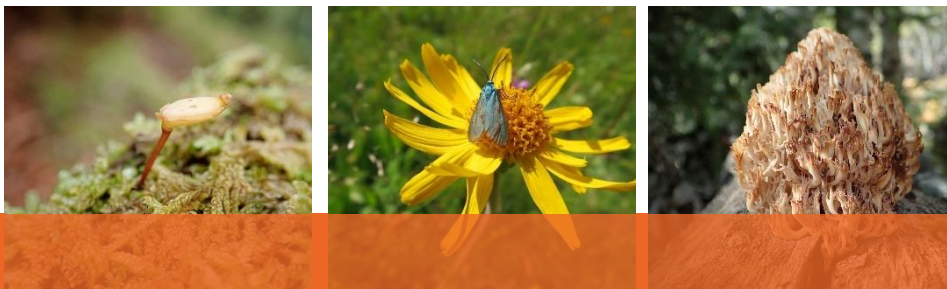
– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2024-82
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-392-3

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no